

| interview | met inspecteur-generaal Monique Vogelzang

SPIEGELEN *van cultuur*

AUTEUR: THEA VUIK //

Ruim anderhalf jaar geleden is **Monique Vogelzang** overgestapt vanuit 'het maken van'- naar 'het toezicht houden op'-beleid.

Zij werd toen de nieuwe inspecteur-generaal van het Onderwijs. Inhoudelijk niet ver naast haar achtergrond: ze heeft de lerarenopleiding gevolgd (TeHaTex) en kunst- en cultuurwetenschappen gestudeerd. Na te hebben gewerkt bij de gemeente Rotterdam vertrok ze naar het Ministerie van OCW. Inmiddels heeft ze daar na al die jaren - zoals ze zelf beeldend verwoordt - alle kanten van het ministerie plus alle inhoudelijke portefeuilles zo'n beetje doorleefd. Ze stelde zichzelf de logische vraag 'Wat is er nog meer?' en de Inspectie kwam als geroepen op haar pad.

Vogelzang vindt het zeer interessant om in deze functie dichter bij het veld te zitten.

VOGELZANG: 'Het effect van je handelen is meer zichtbaar. Als toezichthouder zijn wij er om de basiskwaliteit van het onderwijs

Monique Vogelzang. Foto: René Verleg

WET BIO

Sinds 1 augustus 2006 bestaat er in Nederland de Wet op beroepen in het onderwijs (Wet BIO) die bepaalt dat scholen aandacht moeten besteden aan de kwaliteit van het onderwijs. De kwaliteit van docenten staat in deze wet centraal, met als doel om die kwaliteit te garanderen. Of de wet goed wordt nagestreefd, controleert de Onderwijsinspectie.

te garanderen. Daarnaast hebben we een stimulerende rol. Omdat op de meeste scholen de basis inmiddels op orde is, richten we ons ook op het verder verbeteren van het onderwijs. Dat doen we door besturen en schoolleiders te stimuleren om nog bewuster om te gaan met de onderwijskwaliteit op hun school.

'Deze nieuwe focus in het on-

derwijstoezicht komt niet uit de lucht vallen: als inspectie staan wij voortdurend in overleg met de onderwijspraktijk. Als het onderwijs verandert, zou het gek zijn als het toezicht onveranderd bleef. Samen met het onderwijsveld en de politiek hebben we ons de vraag gesteld: waarover moet het nu echt gaan in het toezicht, wat willen we bereiken en wat zijn daartoe de meest ef-

PEILINGSONDERZOEKEN

Voorheen kenden we in Nederland de *Periodieke Peilingen van het Onderwijs Niveau (PPON)*, uitgevoerd door Cito. Sinds 2014 voert de Onderwijsinspectie de regie over deze peilingen onder de naam *Peil onderwijs*. In opdracht van de Onderwijsinspectie ontwikkelt Cito het toetsinstrumentarium voor de peiling Kunstzinnige Oriëntatie en voert het Kohnstamm Instituut het veldwerk uit, waaronder het werven van scholen en de dataverzameling. Deze peilingen geven gedetailleerd antwoord op vragen over wat leerlingen kennen en kunnen aan het einde van de basisschool, hoe deze resultaten zich in de tijd ontwikkelen en hoe deze zich verhouden tot het onderwijsaanbod. Een vorige PPON Kunstzinnige Oriëntatie dateert uit 1997. Begin dit schooljaar is men op 150 basisscholen gestart met de peilingsonderzoeken Kunstzinnige Oriëntatie en Natuur & Techniek. De definitieve rapportage van de peiling Kunstzinnige Oriëntatie zal hoogstwaarschijnlijk in het najaar van 2016 gepubliceerd worden.

fectieve stappen? Als toezichthouder heb je een onafhankelijke rol: naar het veld en naar het departement. Maar door mijn ervaring in Den Haag weet ik hoe ik waarnemingen en bevindingen van de inspectie het best terug kan geven.'

STATUS QUO

Wat was de aanleiding om in 2015 in het primair onderwijs een onderzoek naar kunstzinnige oriëntatie te starten?

VOGELZANG: 'We zagen dat de kernvakken over de hele linie steeds meer op niveau kwamen. Maar wereldoriëntatie, lichamelijke opvoeding en de kunstzinnige vakken spelen natuurlijk ook een belangrijke rol in het onderwijs. Minister Bussemaker ziet cultuureducatie nadrukkelijk als één van de speerpunten in haar beleid. Er lopen veel Cultuureducatie met Kwaliteit-projecten, samen met de cultuursector en scholen. Barend van Heusden heeft Cultuur in de Spiegel ontwikkeld en de SLO heeft leerlijnen uitgewerkt. Zo zijn er de afgelopen jaren heel veel elementen ontwikkeld en is de tijd aangebroken om te kijken hoe het nu gaat en waar we staan. Dat willen we doen met heel het instrumentarium dat beschikbaar is. We concentreren ons in eerste instantie op het primair onderwijs, omdat zowel vanuit het onderwijsveld, de cultuursector als het ministerie gesteld is dat daar de focus moet liggen. Kinderen moeten een duidelijke basis meekrijgen, zodat ze in een later stadium goed hun keuzes in de verschillende profielen kunnen maken.'

Is het dan niet vreemd dat je dan op de PABO niet meer voor een specialisatie kunstvakken kunt kiezen?

VOGELZANG: 'Ja, er is minder ruimte voor specialisatie. Maar de discussie over vakdocentschap en bevoegdheden wordt zeker gevoerd. Er wordt momenteel vanwege de Wet BIO (zie kader, red.) een nieuwe conversietabel ontwikkeld, zodat binnenkort duidelijk is wie waarvoor bevoegd is en welke lessen hij of zij mag geven. Voor sommige vakken zijn er geen opleidingen. Daar worden ook maatregelen voor ontwikkeld. Het departement voert daar breed overleg over, onder andere met de Onderwijscoöperatie.'

VAKOVERSTIJGEND

In de vorige Staat van het Onderwijs van de Onderwijsinspectie kwam naar voren dat de leerlingen in Nederland niet erg gemotiveerd zijn. Waarom denk je dat leerlingen het bijvoorbeeld zo ingewikkeld vinden om verbanden tussen verschillende vakken te leggen?

VOGELZANG: 'Pubers beschouwen dat als losse eenheden en snappen dan vaak niet waarom ze bepaalde dingen moeten leren. Een lastige opgave voor het voortgezet onderwijs dat vaak nog erg vakgericht is. De uitdaging is om een bredere aanpak te organiseren, zodat je recht doet aan de kennis en kunde die de leerlingen moeten hebben,

maar die je niet vastzet in een rigide organisatie. Ik zie dat scholen steeds vaker kiezen voor een meer projectmatige aanpak waarbij dankzij een integrale vakoverstijgende benadering een meerwaarde ontstaat. Het heeft dus te maken met wat kinderen eigenlijk vragen: scholen proberen daar meer op in te zetten. Je ziet hier mooie voorbeelden van in de praktijk. Op sommige cultuurprofiel scholen bijvoorbeeld, waar kunst als middel ingezet wordt en niet als apart vak. Mede in het besef dat naast de cognitieve kennis leerlingen ook een basis van creativiteit moeten hebben: het kunnen vinden van oplossingen, het 'spelen', door alle vakken heen. Cultuureducatie heeft sowieso al een veel bredere rol in het onderwijs dan de meeste andere vakken. De ervaring die cultuurdocenten en cultuurcoördinatoren hebben in een school om anders te denken over hoe je doelstellingen kunt bereiken, zou ik als school zeker gebruiken.'

TOEKOMSTVISIE

Wat wordt nu het centrale uitgangspunt van het toezicht?

VOGELZANG: 'Wat wil je als school bereiken met je leerlingen, wat zijn je ambities en hoe zorg je voor focus, wat verlang je van je lerarenteam en hoe organiseer je dat? Dat zijn de vragen waarover een school moet nadenken en die ze in een schoolplan beantwoordt. Wij hopen dat met meer aandacht voor de visie van de school je uiteindelijk ook makkelijker door organisatievraagstukken heen komt, en de leerlingen het onderwijs biedt dat aansluit bij

hun interesses en capaciteiten. De uitkomsten uit de peilingsonderzoeken gebruiken wij als uitgangspunt om verder te kijken. Hoe heeft de school het georganiseerd: hebben ze vakleerkrachten ingezet of vullen ze het op een andere manier in? Over dat laatste aspect is nog volop discussie. Je kunt ervoor kiezen om eigen vakleerkrachten aan te nemen. Sommige scholen kiezen er weer voor om samenwerkingsverbanden aan te gaan en mensen van buiten in te zetten. Kortom, je ziet heel verschillende oplossingen die op hun beurt interessant kunnen zijn als voorbeeld voor anderen.'

OPENHEID

Er is veel onduidelijkheid binnen het VMBO over het vak CKV. Valt het nu wel of niet onder de noemer Kunstvakken 1? En hoe zit het bijvoorbeeld met de 'onbevoegdheid' van de docenten?

VOGELZANG: 'Dat klopt, we zien ook dat het vak heel verschillend wordt ingevuld. Ik heb hier echter uit het veld nog geen duidelijke signalen over gekregen. Als dat wel zo zou zijn, zouden we dat terug kunnen geven aan het departement. Want als mensen van de vakvereniging vragen hebben - over bevoegdheden bijvoorbeeld of in dit geval over CKV - kunnen ze die gewoon ook rechtstreeks aan ons stellen. Via het Loket krijgt men vanuit onze organisatie in ieder geval altijd een antwoord. Als er inhoudelijke vragen zijn over wet en regelgeving dan kunnen docenten, schoolleiders ons altijd om opheldering vragen. Het voorkomt dat hardnekkige verkeerde beelden blijven bestaan van een gesloten organisatie die zegt hoe het zou moeten, in plaats van een zichzelf vernieuwende en met het onderwijs meedenkende Onderwijsinspectie.' ❖

CONTACT

Loket Onderwijsinspectie (voor scholen, besturen, gemeenten):
(088) 6696060 of www.onderwijsinspectie.nl/contactformulier